

Länsstyrelsen
Värmland

TIDIGA INSATSER FÖR ASYLSÖKANDE

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.20 enligt
regleringsbrevet för 2022

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Uppdraget.....	1
1.2	Redovisning enligt regleringsbrev för 2022.....	1
2	Regionala och lokala förutsättningar för att tillgodose behov av insatser	2
2.1	Fördelning av antal asylsökande i länen.....	2
2.2	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.....	2
2.3	Kapacitet att genomföra insatser i länen.....	3
2.4	Pandemins påverkan på verksamheten.....	4
2.5	Massflyktsdirektivets påverkan på verksamheten	4
3	Länsstyrelsens arbete för att säkerställa att så många kvinnor och män som möjligt ska kunna ta del av insatserna....	5
3.1	Organisering och genomförande	5
3.2	Arbetet med utlysningar av statsbidraget.....	8
4	Resultat av insatser	9
4.1	Resultat av avslutade och slutrapporterade insatser 2022.....	9
4.2	Resultat av sökta och beviljade insatser 2022.....	11
5	Samlad bedömning	13
5.1	Resultatsammanfattning	13
5.2	Framgångsfaktorer	14
5.3	Utvecklingsområden.....	15
6	Avslutande kommentarer	15
7	Bilagor.....	17

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Länsstyrelserna har regeringens uppdrag att samordna tidiga insatser för asylsökande m.fl. (TIA) i hela landet. Med tidiga insatser avses verksamhet riktade till vuxna personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. Syftet med insatserna är att motverka passivisering, underlätta kontakter med den svenska arbetsmarknaden och främja en framtida etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd.

Enligt förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare ska länsstyrelsen verka för en jämn fördelning av likartade insatser i hela landet med utgångspunkt i regionala och lokala förutsättningar, att tillgången på insatser för asylsökande motsvarar det behov som finns i länet och att målgruppen har möjlighet att delta, samt att kvinnor och män kan delta i insatser på lika villkor och i samma utsträckning. Länsstyrelsen ska på regional och kommunal nivå följa upp organisering och genomförande av insatser.

Länsstyrelserna kan, i enlighet med förordning (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl., lämna bidrag till verksamhet för vuxna asylsökande, personer med uppehållstillstånd på anläggningsboende och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Under 2022 förfogade länsstyrelserna över 68 miljoner kronor att fördela för ändamålet, varav 30 miljoner kronor var en förstärkning av medlen med inriktning på samhällsinformation och insatser som främjar hälsa. Medlen kunde sökas av och beviljas till ideella föreningar, kommuner eller kommunalförbund. Bidrag fick lämnas för verksamhet riktad till målgruppen med syfte att främja kunskaper i svenska, kunskaper om det svenska samhället och arbetsmarknaden eller hälsa. Länsstyrelsen ska lämna en redogörelse för vad det utbetalade statsbidraget har använts till och en bedömning av i vilken mån syftet med stödet har uppnåtts.

1.2 Redovisning enligt regleringsbrev för 2022

Enligt regleringsbrevet ska länsstyrelserna redovisa uppdragen om insatser för asylsökande m.fl. enligt förordningen (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. och förordningen (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. En särskild redovisning ska göras av hur länsstyrelserna har arbetat för att så många asylsökande som möjligt ska kunna ta del av insatserna.

Redovisningen av uppdrag 20 i regleringsbrev för budgetåret 2022 samordnas av Länsstyrelsen i Värmlands län som ska lämna en samlad redovisning för samtliga länsstyrelser, med bilagd rapport från varje länsstyrelse. Redovisningen ska lämnas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 1 mars 2023.

2 Regionala och lokala förutsättningar för att tillgodose behov av insatser

2.1 Fördelning av antal asylsökande i länen

De senaste årens trend med ett minskat antal asylsökande har under året legat fast på en relativt jämn nivå. I början av året var 17 354 vuxna asylsökande personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, varav 10 775 män och 6579 kvinnor. Av dessa hade 10 998 personer ett avslagsbeslut. I slutet av året var antalet inskrivna vuxna asylsökande 17 903, varav 11 575 män och 6328 kvinnor. Av dessa hade 9 019 personer ett avslagsbeslut. 67 procent av samtliga vuxna asylsökande bor i eget boende.

Fördelningen av antalet asylsökande i länen varierar stort. Flest asylsökande finns i storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne, där merparten bor i eget boende. I Blekinge, Kronoberg, Halland, Södermanland, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten bor majoriteten av asylsökande i anläggningsboende (ABO). I Dalarna, Värmland, Jämtland, Jönköping, Kalmar och Gotland bor asylsökande uteslutande i eget boende. Minst antal asylsökande finns i Blekinge, Kalmar, Gotland, Jämtland och Dalarna. Behovet av och förutsättningar för att bedriva insatser för asylsökande skiljer sig därför åt mellan länen och arbetet med tidiga insatser behöver därför anpassas efter regionala och lokala förhållanden.

2.2 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Sedan Rysslands invasion av Ukraina inleddes den 24 februari 2022 uppstod en ny flyktingsituation i Europa med stor påverkan på flyktingmottagandet i Sverige. EU:s massflyktsdirektiv aktiverades den 4 mars 2022, vilket ger flyktingar rätt till tillfälligt skydd som en alternativ skyddsform till asyl. Målgruppen omfattas dock av Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. och har rätt ta del av tidiga insatser för asylsökande.

I slutet av året var 26 349 vuxna personer som omfattas av massflyktsdirektivet inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem, varav 17 614 kvinnor och 8735 män. Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet utgör därmed en större andel av antalet inskrivna. Fördelningen av antal skyddsbehövande i länen samstämmer i stort med fördelningen av antalet asylsökande, där flest finns i storstadslänen och färre i landsbygds-/glesbygdslän.

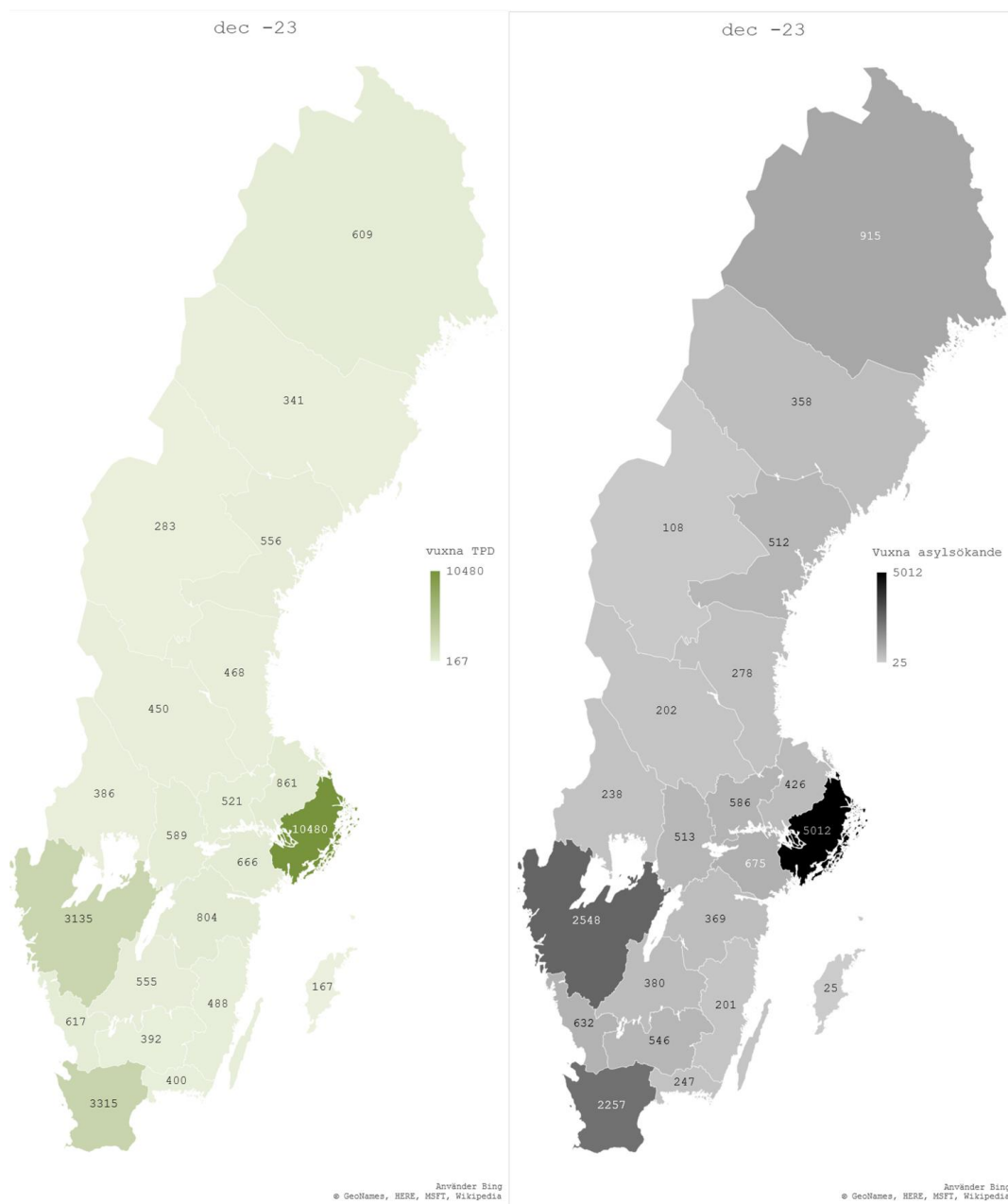

Bild 1 Översikt över antal skyddsbehövande som omfattas av massflyktdirektivet (vuxna

2.3 Kapacitet att genomföra insatser i länen

Länsstyrelserna bedömer att det finns en god kapacitet för att tillgodose behovet av insatser i länen. En viktig förutsättning för att upprätthålla kapaciteten är att statsbidrag finns tillgängliga till verksamheten. Genom den statsbidragsfinansierade verksamheten har länsstyrelserna sedan 2017 byggt upp en struktur och kapacitet för insatserna lokalt och regionalt. Söktrycket på statsbidraget har under åren genomgående varit mycket högt och intresset hos civilsamhällets aktörer har varit stort för att söka medel för att bedriva insatser, då dessa organisationer sällan har egna resurser avsatta för ändamålet. Genom länsstyrelsernas etablerade nätverksstrukturer har det funnits en god beredskap för

att hantera flyktingsituationen från Ukraina genom dialog och samarbete mellan statliga och regionala myndigheter, kommuner och civilsamhälle.

2.4 Pandemins påverkan på verksamheten

Coronapandemin hade en stor påverkan på TIA-verksamheten i länen under 2021. Många verksamheter ställde om till digital eller semidigital verksamhet eller gjorde andra anpassningar enligt gällande restriktioner och en del verksamhet fick helt ställas in. Deltagandet i insatserna minskade generellt under pandemin. Sedan restriktionerna gradvis lättade i början av 2022 innebar det omstart för många verksamheter som sammanföll i tid med den nya flyktingsituationen från Ukraina vilket medförde en ny mobilisering kring insatser. Effekter av coronapandemin har blivit att digitala verktyg fortsatt används i viss utsträckning vid genomförande av verksamhet och att insatserna främjat målgruppens kunskaper kring digitala verktyg.

2.5 Massflyktsdirektivets påverkan på verksamheten

Flyktingsituationen från Ukraina har präglat mycket av länsstyrelsernas arbete med TIA under året, sedan det tidigt under våren klargjordes att denna målgrupp kunde ta del av insatserna. Efter det initiala mottagandet med fördelning av boendeplatser uppstod snabbt ett behov av etableringsförberedande insatser, då det stod klart att skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet ej hade rätt att ta del av etableringsinsatser såsom svenska för invandare (sfi) och samhällsorientering utan omfattades av LMA. Med den nya flyktingsituationen följde snabbt en ny mobilisering inom civilsamhället och bland kommuner, där nya initiativ uppstod för att möta behoven av insatser som till stora delar kunde hanteras inom ramen för tidiga insatser. Detta medförde ett ökat intresse bland aktörer för att söka länsstyrelsernas TIA-medel. Folkbildningsrådet fick en förstärkning av medel för Svenska från dag 1 i samband med vårandringsbudgeten vilket genererade ytterligare verksamhet för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Mycket verksamhet har även tillkommit genom Svenska ESF-rådets Care-utlysning. Flera beviljade Care-projekt har ansökt om TIA-överenskommelser med länsstyrelserna för att deltagare ska få möjlighet till reseersättning från Migrationsverket för att kunna delta i verksamheten. Migrationsverket har endast möjlighet att betala ut reseersättningar till verksamhet som godkänts som TIA av länsstyrelsen.

3 Länsstyrelsens arbete för att säkerställa att så många kvinnor och män som möjligt ska kunna ta del av insatserna

3.1 Organisering och genomförande

3.1.1 Samverkan mellan berörda aktörer

Länsstyrelsen ska verka för regional samverkan mellan kommuner, statliga myndigheter, organisationer i det civila samhället och andra relevanta aktörer samt följa upp organisering och genomförande av insatser på regional och lokal nivå.

På nationell nivå finns en arbetsgrupp för TIA som sorterar under Samverkansdelegationen. Arbetsgruppen ska vara samordnande och stödjande i genomförandet av myndigheternas uppdrag och underlätta för samverkan och genomförande på regional och lokal nivå. I arbetsgruppen ingår länsstyrelserna, Migrationsverket och Folkbildningsrådet. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Arbetsförmedlingen medverkar vid behov och har under hösten medverkat utifrån frågor om insatser för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Arbetsgruppen sammankallas av Länsstyrelserna.

Länsstyrelsernas arbete i länen organiseras utifrån regionala och lokala förutsättningar och behov. I samtliga län finns det etablerade nätverk och/eller mer strukturerade samverkansforum för att underlätta dialog och samarbete mellan aktörer i länen. I vissa län är TIA-arbetet integrerat i det regionala integrationsarbetet som organiseras genom till exempel integrationsråd eller bredare samverkansforum utifrån Agenda 2030 eller social hållbarhet, med underliggande arbetsgrupper eller nätverk formerade kring TIA.

Regional och lokal samverkan lyfts ofta fram som en nyckelfaktor för en ändamålsenlig spridning av och tillgång till insatser för asylsökande. Länsstyrelserna bidrar med samordningsstöd som möjliggör informations- och erfarenhetsutbyte mellan anordnare av TIA. Detta skapar förutsättningar för samarbete mellan olika verksamheter som kan bistå varandra i att till exempel rekrytera deltagare och komplettera varandras verksamheter istället för att konkurrera om deltagarna.

Huvudaktörer i den regionala samverkan, förutom länsstyrelsen, är Migrationsverket, länsbildningsförbunden eller motsvarande, Riksidrottsförbundets SISU-distrikt samt övriga civilsamhällesorganisationer (till exempel Röda Korset, Rädda Barnen och Svenska Kyrkan). I några län medverkar även Arbetsförmedlingen, regioner och kommuner i den regionala samverkan kring TIA. Migrationsverket har utsett särskilda kontaktpersoner för TIA i

samtliga län för att säkerställa regional närvaro och tillgänglighet. Flera länsstyrelser lyfter särskilt vikten av statlig närvaro i regional och lokal samverkan, i synnerhet i de län där Migrationsverket avvecklat all verksamhet.

I Stockholms och Uppsala län har samarbetet mellan länsstyrelsen och Migrationsverket fördjupats i informationsarbetet om TIA i samband med införandet av Migrationsverkets samhällsintroduktion.

3.1.2 Geografisk spridning och matchning

Länsstyrelserna följer noga Migrationsverkets statistik över hur antalet inskrivna i mottagningssystemet fördelar sig mellan kommuner och orter i länen och bevakar Migrationsverkets prognoser. Länsstyrelserna verkar för att det ska finnas god tillgång till insatser på de platser där behovet är som störst. För att underlätta geografisk matchning av insatser har länsstyrelserna tillgång till ett kartverktyg i GIS (geografiskt informationssystem) som visualiserar Migrationsverkets statistik över antal inskrivna per län, kommun och postnummer samt de insatser som publiceras i kartbilden genom geografiska koordinater. Kartbilden kan ge en god bild över hur väl spridning av och tillgång till insatser geografiskt matchar lokala behov och var det saknas insatser. Länsstyrelserna beaktar även folkbildningsverksamheten med Svenska från dag 1 och Vardagssvenska i behovsplaneringen.

Då det inte alltid är möjligt att säkerställa tillgången till insatser i kommuner med få asylsökande eller där det av andra skäl är svårt att starta upp verksamhet samverkar länsstyrelserna med Migrationsverket för att asylsökande ska kunna få reseersättning för att delta i verksamhet i annan kommun. Länsstyrelserna tar fram underlag till Migrationsverket över vilka insatser som finns tillgängliga i länets kommuner samt föreslår undantag för resor till annan kommun i de fall det saknas insatser för asylsökande i boendekommunen. Enligt Migrationsverkets riktlinjer har dock inte asylsökande med avslag på ansökan om asyl rätt till reseersättningen, även om de fortsatt är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem.

Länsstyrelsens målsättning är att det i möjligaste mån ska finnas tillgång till insatser lokalt i anslutning till där asylsökande bor. Detta är särskilt angeläget då möjligheten till reseersättning är begränsad men även för att undvika långa pendlingstider, något som visat sig försvåra deltagandet för till exempel familjer med små barn. I län med stora geografiska avstånd, demografiska skillnader och där kollektivtrafiken är bristfällig uppstår utmaningar i att planera och bevilja en jämn fördelning av insatser över hela länet, i synnerhet på mindre orter med relativt få asylsökande.

3.1.3 Informationsspridning till målgruppen

Webbplatsen Informationsverige.se är en central plattform för att samla information till asylsökande och nyanlända. Länsstyrelserna informerar om

Informationsverige.se i samband med utlysning av statsbidrag och vid nätverksträffar samt uppmanar anordnare av TIA att använda webbplatsens kvalitetssäkrade material vid till exempel samhällsinformation för asylsökande. Även vid Migrationsverkets samhällsintroduktion hänvisas asylsökande till att ta del av informationen på Informationsverige.se.

Under våren 2022 genomförde Länsstyrelsen i Stockholms län en intervjubaserad undersökning där deltagare i TIA-verksamhet tillfrågades hur de tar emot information om TIA-insatser. Resultaten visar att de mest effektiva metoderna för informationsspridning är från en människa till en annan, den så kallade mun till mun-metoden, samt digital informationsspridning och uppsökande verksamhet av projekten själva.

Länsstyrelserna sprider information om tillgängliga insatser för målgruppen på olika sätt i länen och provar olika metoder utifrån regionala och lokala förutsättningar i länen. Erfarenhetsutbyten kring goda exempel på tillvägagångssätt sker inom länsstyrelsernas integrationsnätverk.

Nedan följer några exempel:

- Länsstyrelsen i Hallands län har lanserat en digital plattform ”Migration och hälsa” som utformats i samverkan med Region Halland. Plattformen har blivit en metod i syfte att sprida information till kommuner och civilsamhälle kring pågående insatser i länet, statistik och annan information som rör målgrupperna asylsökande och nyanlända.
- I Kronoberg används webben ”kronobergtillsammans.se”, som administreras av Länsstyrelsen, där målgruppen och aktörer inom området kan få en överblick över vilka insatser som finns tillgängliga i länet för att främja målgruppernas mottagande och inkludering i samhället.
- Länsstyrelsen i Stockholms län finansierar TIA-projektet ”Aktivitetskoordinator”, med Stockholms länsbildningsförbund som projektägare. Koordinatören deltar ett par gånger i veckan för att informera asylsökande om TIA i samband med Migrationsverkets samhällsintroduktion. Länsstyrelsen har tagit fram ett informationsblad med samtliga projekt, vilket revideras en gång per kvartal. Aktivitetskoordinatören har tagit initiativ till att skapa en Telegramkanal som av projekten kan användas som en anslagstavla för aktiviteter.
- Länsstyrelsen i Uppsala län har tagit fram en regional broschyr på svenska och engelska och en affisch för att synliggöra pågående TIA-insatser. Broschyren har delats ut till länets asylsökande genom ett utvecklat samarbete med Migrationsverkets samhällsintroduktion. Broschyren har också lämnats till mödra- och barnvårdscentraler som har flertalet asylsökande patienter. Länsstyrelsen har även tagit fram ett regionalt aktivitetsschema där det framgår vilka aktiviteter som genomförs olika veckodagar. För att ytterligare förstärka det uppsökande informationsarbetet har Länsstyrelsen Skåne under hösten finansierat ett TIA-projekt med en Bildningslots i samverkan mellan flera studieförbund

i nordöstra Skåne. Bildningslotsen har arbetat med uppsökande verksamhet för att nå asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet med samhällsinformation samt hjälpa dem att hitta till befintliga TIA-aktiviteter i sitt närområde.

3.2 Arbetet med utlysningar av statsbidraget

3.2.1 Informationsspridning om statsbidraget

Länsstyrelserna har liksom tidigare år i flertalet län samordnat informationen om statsbidragen för TIA med § 37 och § 37a vid gemensamma utlysningssmöten för kommuner och idéburna organisationer. Syftet är dels att ge samlad information om de olika bidragsformerna, dels att stimulera till samverkan mellan aktörer inför ansökningsprocessen. Samtliga länsstyrelser informerar om statsbidraget via sina regionala webbsidor och genom utskick av information och material till organisationer, kommuner och andra relevanta aktörer. Andra sätt att sprida information om medlen är via sociala medier och nyhetsbrev, genom etablerade regionala eller kommunala nätverk och vid kommunbesök.

3.2.2 Utlysning av statsbidrag

De flesta länsstyrelser genomförde en utlysningssomgång av statsbidraget under en gemensam period som löpte mellan 14 februari och 24 mars. Ett par länsstyrelser utlyste medlen på hösten utifrån regionala prioriteringar och behov. Länsstyrelsen i Jönköpings län genomförde en extra utlysning på hösten med medel som blivit över från den första utlysningen. I samband med vårens utlysning uppstod en ny flyktingsituation med anledning av Rysslands invasion av Ukraina, vilket skapade en ny mobilisering av aktörer som ville göra insatser för denna målgrupp. Därav valde några länsstyrelser att förlänga vårens utlysningsperiod. Länsstyrelserna har dock varit noga med att poängtera att verksamheter som beviljas medel skall vara öppna för både asylsökande och skyddsbehövande från Ukraina.

3.2.3 Integrering av jämställdhet och mänskliga rättigheter i bidragsprocessen

Länsstyrelserna lanserade under 2022 ett nationellt kunskapsstöd för tillämpning av ett rättighetsbaserat integrationsarbete som har använts i det interna arbetet och som underlag för att höja kunskapen bland projektägare och deras samverkanspartners. Länsstyrelserna har arbetat aktivt med jämställdhetsintegrering och ett rättighetsbaserat arbetssätt i ansökningsprocessen av statsbidraget med syfte att främja ett jämställt deltagande på lika villkor för målgruppen. Utgångspunkten har varit att identifiera hindrande faktorer för ett jämställt deltagande på lika villkor som kan utjämnas i planering och genomförande av projekten genom olika verksamhetsanpassningar. Exempel på identifierade framgångsfaktorer är att beakta familjers behov och förutsättningar i projektplaneringen, där även barn kan erbjudas aktiviteter eller barnpassning för

att möjliggöra båda föräldrarnas delaktighet i insatserna. Andra exempel på anpassningar är schemaläggning av verksamheten som underlättar deltagande för föräldrar med barn i skolålder eller ett växelvist deltagande för föräldrar samt tillgänglighetsanpassningar för personer med funktionsnedsättningar. Flera länsstyrelser har även beviljat statsbidrag till RFSL:s (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter) lokalföreningar för att främja asylsökande HBTQI-personers rättigheter och delaktighet i samhället.

4 Resultat av insatser

4.1 Resultat av avslutade och slutrapporterade insatser 2022

4.1.1 Resultat av genomförda insatser i länen

Under 2022 avslutades och slutrapporterades 164 insatser runt om i landet. Den statsbidragsfinansierade verksamheten har tillsammans med Folkbildningsrådets statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande resulterat i att det funnits en god kapacitet i länen för att möta behovet av insatser. Länsstyrelserna bedömer att flertalet avslutade insatser har uppnått goda resultat och gett en meningsfull sysselsättning för deltagarna som motverkat passivisering, bidragit till kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden och främjat en framtida etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd. Som en konsekvens av pandemin skedde en del verksamhetsanpassningar som förlängning av projekt och omställningar till digital eller semidigital verksamhet. Deltagandet minskade generellt under pandemin då det var svårt att upprätthålla kontinuitet i verksamheten samt att rekrytera nya deltagare, men sedan restriktionerna gradvis lättade under första kvartalet kunde verksamheten genomföras med en ökad grad av deltagande. Många insatser hade även en deltagarkapacitet för att kunna ta emot ukrainska flyktingar i verksamheten. Enligt länsstyrelsernas uppgifter deltog totalt 9226 kvinnor och 8390 män i de insatser som slutrapporterats 2022. Det går dock inte att dra några slutsatser om hur stor andel av dessa som var unika individer.

4.1.2 Insatsernas inriktning

Av de insatser som avslutades och slutrapporterades i länen under 2022 hade flest insatser det primära syftet att främja kunskaper om det svenska samhället för målgruppen. Resultatet är i linje med den prioritering som regeringen aviserade för statsbidraget 2021, med en förstärkning på 60 miljoner kronor för detta ändamål. Vad som ingår i de insatser som främjar kunskap om det svenska samhället varierar. Det kan till exempel handla om praktisk information om vart man som asylsökande kan vända sig för stöd och rådgivning i kommuner och

civilsamhälle, information om barnomsorg och skola, hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården fungerar och vägledning till arbete eller studier. Det kan även handla om samhällsfrågor som rör demokrati, rättigheter och skyldigheter, jämställdhet, barns rättigheter och föräldraskap samt hedersrelaterat våld och förtryck. Ofta kombineras insatserna med kurser eller studiecirklar i svenska språket och/eller hälsoinsatser. I ett par län har samhällsinformationen samordnats med samhällsorienteringen för nyanlända för att stärka den röda tråden i den kunskap som förmedlas.

Det näst största insatsområdet är insatser som främjar hälsa. Hälsofrämjande insatser är ett brett område som omfattar såväl fysisk aktivitet och friluftaktiviteter som psykosocialt stöd och hälsoinformation. Därefter följer insatser med primära syften att främja kunskaper i svenska språket och kunskaper om den svenska arbetsmarknaden. Utöver insatser som finansierats av länsstyrelsen har det funnits en god tillgång till svenskundervisning genom folkbildningens verksamhet med Svenska från dag 1 och Vardagssvenska under 2022, där Folkbildningsrådet i samband med regeringens vårandringsbudget fick en förstärkning med 50 miljoner för att ge skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet möjlighet att lära sig svenska. Att det är relativt få insatser med det primära syftet att främja kunskaper om den svenska arbetsmarknaden ska ses i relation till att detta ofta ingår i de insatser som främjat kunskaper om det svenska samhället och inte explicit som ett eget insatsområde. Generellt är det också så att insatserna ofta är sammansatta och spänner över flera inriktningar utöver vad som angetts som primärt syfte.

Sammanställning avslutade insatser inriktning 2022

Primärt syfte	Antal	Procent
Kunskaper om det svenska samhället	67	41 %
Hälsa	53	32 %
Kunskaper i svenska språket	31	19 %
Kunskaper om den svenska arbetsmarknaden	13	8 %

Tabell 1 primärt syfte avslutade insatser 2022

Några exempel på avslutade och slutrapporterade insatser i länen:

- Samhällsorientering för asylsökande
- Hälsoinformation och fysisk aktivitet
- Identitetsstärkande och samhällsorienterande insatser för asylsökande HBTQ-I personer
- Föräldraskapsstöd
- Språkcafé/studiecirklar i svenska och samhällskunskap
- Trafiksäkerhet för asylsökande
- Friluftsverksamhet
- Arbetsmarknadsorientering för asylsökande

4.1.3 Fördelning av anordnare utifrån organisationstyper

De organisationstyper som genomfört de insatser som avslutats och slutrapporterats under 2022 fördelar sig jämt mellan studieförbund och folkhögskolor, intresseorganisationer och övriga ideella organisationer. Därefter följer trossamfund och religiösa organisationer. Kommuner, idrottsföreningar och etniska föreningar har anordnat en mindre del av insatserna som finansierats av länsstyrelsernas statsbidrag för TIA.

Anordnare avslutade insatser	Antal	Procent
Studieförbund/folkhögskolor	40	24,4 %
Intresseorganisation	40	24,4 %
Övrig organisation/ideell förening	40	24,4 %
Trossamfund/Religiös organisation	20	12,2 %
Kommun	12	7,3 %
Idrottsförening	11	6,7 %
Etnisk förening	1	0,6 %

Tabell 2 fördelning organisationstyp anordnare avslutade insatser 2022

4.2 Resultat av sökta och beviljade insatser 2022

4.2.1 Söktryck

För 2022 förfogade länsstyrelserna över 68 miljoner kronor att fördela till verksamhet för asylsökande. Regeringen förstärkte statsbidraget med 30 miljoner kronor för att öka tillgången till samhällsinformation och hälsofrämjande insatser för asylsökande. Medlen blev kraftigt översökta med en sökkvot på 3,28 vilket innebär en markant ökning jämfört med 2021, då sökkvoten låg på 1,79.

Summa att fördela	68 000 000 kr
Sökt summa	207 378 670 kr
Sökkvot	3,28
Antal inkomna ansökningar	297
Antal sökande organisationer	281
Antal beviljade ansökningar	150

Tabell 3 sammanfattning av sökta och beviljade insatser 2022

51 procent av inkomna ansökningar beviljades, vilket motsvarar 150 beviljade insatser i länen av totalt 297 inkomna ansökningar. Samtliga medel fördelades efter viss omfördelning mellan länen under året.

4.2.2 Insatsernas inriktningar

Prioriteringen på insatser som främjar kunskaper om det svenska samhället och hälsa fick genom regeringens förstärkning av statsbidraget ett tydligt genomslag i resultatet av beviljade insatser 2022. Dessa insatser utgör 76 procent av beviljade insatser. 19,3 procent av beviljade insatser syftade primärt till att främja kunskaper i svenska språket. Kunskap om den svenska arbetsmarknaden ingår oftast som en integrerad del av de insatser som främjar kunskaper om det svenska samhället och endast i en mindre del av insatserna anges detta som primärt syfte.

Primärt syfte	Antal	Procent
Kunskaper om det svenska samhället	60	40 %
Hälsa	54	36 %
Kunskaper i svenska språket	29	19,3 %
Kunskaper om den svenska arbetsmarknaden	7	4,7 %

Tabell 4 Primärt syfte beviljade insatser 2022

Exempel på beviljade insatser i länen:

- Kunskap om det svenska samhället och arbetsmarknaden
- Stöd och lotsning i hälsa, krishantering, språk och samhälle
- Språkcafé för asylsökande
- Fördjupad samhällsinformation
- Kulturtolkare som stödjer asylsökande föräldrar
- Trafiksäkerhet för asylsökande
- Digitalkunskap för asylsökande
- Samhällsinformation med fokus på familj och hälsa

4.2.3 Fördelning av anordnare utifrån organisationstyper

Av beviljade insatser 2022 anordnas flest insatser av intresseorganisationer inom civilsamhället (33,3 procent). Därefter följer studieförbund och folkhögskolor (22,7 procent) samt övriga ideella organisationer (14,7 procent). Fler kommuner sökte och beviljades medel 2022 (9,3 procent, en fördubbling jämfört med 2021). I övrigt ligger andelen trossamfund/religiösa organisationer, idrottsföreningar och etniska föreningar på oförändrad nivå jämfört med förra året.

Anordnare beviljade insatser 2022	Antal	Procent
Studieförbund/folkhögskolor	34	22,7 %
Intresseorganisation	50	33,3 %
Övrig organisation/Ideell förening	22	14,7 %
Trossamfund/religiös organisation	16	10,7 %

Idrottsförening	13	8,7 %
Kommun	14	9,3 %
Etnisk förening	1	0,6 %

Tabell 5 Sammanställning anordnare (huvudsökande) som beviljats medel 2022

4.2.4 Länsstyrelsens bedömning avseende insatser beviljade under 2022

Söktrycket på medlen ökade jämfört med 2021, vilket visar på ett stort engagemang och intresse hos aktörer inom civilsamhället att bedriva insatser för målgruppen och att statsbidraget är en viktig förutsättning för att civilsamhället ska kunna bedriva dessa insatser. Även fler kommuner sökte och beviljades medel under året. Länsstyrelserna har bedrivit ett aktivt arbete för att uppmuntra aktörer i länen att söka medel för detta ändamål. Det ökade intresset för att söka medlen bör också ses mot bakgrund av pandemins lättade restriktioner samt att den nya flyktingsituationen från Ukraina sammanföll med utlysningsperioden. Länsstyrelserna bedömer att resultatet av sökta och beviljade insatser har bidragit till en god geografisk spridning av insatserna i länen och att det finns en god tillgång till insatser på de orter där behovet av insatser är som störst.

Det har under året även bedrivits en omfattande folkbildningsverksamhet med Svenska från dag 1 och Vardagssvenska som finansierats via Folkbildningsrådet, vilket också utgör en väsentlig del av de tidiga insatserna. Utöver detta har även andra bidragsgivande myndigheter som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Svenska ESF-rådet under året finansierat insatser för skyddsbehövande som omfattas av massflyktsdirektivet. Sammantaget har detta inneburit att det funnits en god kapacitet i länen för att möta behovet av insatser för asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet men behovet av samordning mellan olika bidragsgivande myndigheters insatser är märkbar.

5 Samlad bedömning

5.1 Resultatsammanfattning

Den samlade bedömningen av länsstyrelsernas arbete och resultat är att det under 2022 har funnits en relativt god kapacitet i länen för att tillgodose behovet av insatser för asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. I samtliga län finns etablerade strukturer för samverkan och väl etablerade nätverk med kommuner och civilsamhälle för dialog och samarbete som är anpassade utifrån regionala och lokala förutsättningar. Flyktingsituationen från Ukraina har präglat mycket av länsstyrelsernas arbete med TIA under året, där dessa nätverk har visat sig vara avgörande för att snabbt kunna få till en fungerande samordning och kvalitetssäkrad informationsspridning. Söktrycket på årets utlysningar av statsbidrag var mycket högt då intresset för att söka medel ökade bland aktörer till följd av lättade pandemirestriktioner och flyktingsituationen från Ukraina.

Länsstyrelserna bedömer att flertalet avslutade insatser har uppnått goda resultat och gett en meningsfull sysselsättning för deltagarna. Resultatet av beviljade insatser under 2022 har bidragit till en god geografisk spridning av insatserna i länen och en god tillgång till insatser på de orter där behovet är som störst. Merparten av beviljade insatser syftar till att främja målgruppens kunskaper om det svenska samhället och hälsa, vilket är i linje med årets prioritering för statsbidraget.

Länsstyrelsernas bedömning är att TIA-insatserna är viktiga för att tidigt starta integrationsprocessen och främja en framtida etablering samt motverka passivisering och ohälsa under asyltiden. Aktiviteterna rustar individen med nya kunskaper, färdigheter, perspektiv och insikter att ta med sig för framtiden, antingen i en framtida etablering i Sverige eller vid ett återvändande till hemlandet. En viktig förutsättning för att bibehålla kapaciteten och engagemanget kring insatserna är dock att det finns erforderliga resurser för att bistå arbetet i form av tillgängliga statsbidrag även framöver. Länsstyrelsernas samordnande roll har också en avgörande betydelse för att säkerställa en ändamålsenlig geografisk spridning av och tillgång till insatser för asylsökande i länen.

5.2 Framgångsfaktorer

Länsstyrelsernas nätverk för dialog och samarbete med civilsamhället lyfts fram som en viktig framgångsfaktor för att hantera samhällskriser. Det blev tydligt under pandemin där civilsamhället blev en viktig kanal för att nå ut till asylsökande och nyanlända med information om smittskyddsåtgärder och vaccinering och det blev tydligt i samband med flyktingsituationen från Ukraina, där dessa nätverk snabbt kunde mobiliseras för samordning och kvalitetssäkrad informationsspridning om massflyktsdirektivet.

Regional och lokal samverkan mellan berörda aktörer lyfts också fram som en nyckelfaktor för att underlätta tillgången till och deltagandet i insatser för målgruppen. Genom länsstyrelsernas samordnande roll i TIA skapas sammanhang för att dela information och stimulera till verksamhetsnära samarbete och erfarenhetsutbyte mellan aktörer.

Samverkan med folkbildningsaktörer lyfts fram som en framgångsfaktor i de län där detta fungerar väl. Folkbildningsinsatserna för asylsökande utgör en väsentlig del av de tidiga insatserna. Aktörerna har bedrivit verksamhet för målgruppen under lång tid och har god erfarenhet av målgruppens behov och förutsättningar. Länsstyrelsen vill särskilt lyfta fram potentialen i samverkan mellan studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet, som tillsammans kan erbjuda både uppsökande insatser och en utbildningskedja för vidare studier på folkhögskola samt en stödjande miljö för deltagarna.

En del länsstyrelser lyfter fram vikten av att fortsatt kunna bevilja stöd till verksamheter som haft TIA-medel, då det tar tid att etablera kontakt och relationer till målgruppen samt bygga kapacitet och kompetens verksamheten. Ofta märks

en positiv utveckling i verksamheten under en andra projektperiod, vilket talar för värdet av långsiktighet och kontinuitet.

En sammanhängande kedja av etableringsfrämjande insatser kan bidra till ökad känsla av sammanhang för individen. Det finns goda exempel från länsstyrelserna som visar på en utvecklingspotential i en samordnad samhällsorientering för asylsökande och nyanlända som kan löpa som en röd under den första tiden i Sverige.

5.3 Utvecklingsområden

Flera länsstyrelser lyfter fortsatt utmaningen med att nå asylsökande som bor i eget boende. På orter där det finns anläggningsboenden har det varit enklare att sprida information om aktiviteter och samla deltagare. Personer i eget boende har ingen naturlig mötesplats och är då svårare att nå. Migrationsverket är en viktig aktör i arbetet för att nå fler i målgruppen eftersom det är den myndighet som har kunskap om var de asylsökande befinner sig och flera länsstyrelser menar att Migrationsverket skulle kunna bistå ytterligare med att sprida information om insatser inom ramen för TIA.

Det finns vissa utmaningar med att kunna erbjuda en kontinuitet och variation av insatser till de asylsökande som bor utanför centralorterna och på mindre orter där det enbart finns enstaka personer ur målgruppen. I mindre kommuner med en liten andel asylsökande och där kapaciteten inom civilsamhället är svag kan det vara svårt att genomföra insatser som uppfyller krav på kvalitet. Ett utvecklingsområde är därför att få fler kommuner att engagera sig i arbetet med tidiga insatser, i synnerhet i glesbygdslän.

Länsstyrelserna bedömer att det finns ett behov av riktade informationsinsatser som kan stärka målgruppens kunskaper om sina rättigheter på arbetsmarknaden. Syftet är att motverka att målgruppen utnyttjas. I detta sammanhang kan också nämnas den låga dagersättningen som gör målgruppen extra sårbar.

6 Avslutande kommentarer

Flera länsstyrelser lyfter i sina redovisningar att dagersättningen som betalas ut till målgruppen inte räcker för att täcka basala behov. I länsstyrelsernas lägesbilder om kriget i Ukraina har det under året lyfts att målgruppen söker sig till organisationer i civilsamhället för stöd. Det finns indikationer på att nuvarande ersättningsnivåer kan öka sociala missförhållanden för asylsökande personer och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.

Möjligheten till att få reseersättning för att kunna delta i tidiga insatser är av stor betydelse för att så många som möjligt ska kunna ta del av dessa insatser, då de ekonomiska förutsättningarna under asyلتiden är mycket begränsade. Enligt Förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare 3 § ska länsstyrelsen verka för att målgruppen har möjlighet att delta på lika villkor och i samma utsträckning. Detta

försvåras av att Migrationsverket enbart betalar ut reseersättning till TIA för personer med öppet ärende som inte fått ett avslagsbeslut i första instans. Perioden innan slutligt besked kan bli lång för den asylsökande och brist på aktiviteter kan innebära passivisering och psykisk ohälsa. Både LMA och EU:s direktiv på asylområdet säger att de vars asylansökan inte helt har avgjorts ska ses som asylsökande och ges rättigheter som asylsökande, vilket då bör omfatta reella möjligheter att delta i tidiga insatser. Länsstyrelserna föreslår att Migrationsverket ges i uppdrag att främja ett deltagande på lika villkor och i samma utsträckning genom möjligheten att betala ut reseersättningar till hela målgruppen.

En utmaning att hantera för de som anordnar TIA verksamhet i länen har varit att asylsökande med olika status i asylprocessen samt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har olika förutsättningar och rättigheter. Enligt uppgifter från anordnare i länen har detta medfört viss polarisering och friktion mellan olika flyktinggrupper och en del oklarheter och utmaningar för de som anordnar verksamheten. Detta var särskilt märkbart under tiden då ukrainska flyktingar hade tillgång till fria resor med kollektivtrafiken, vilket upphörde under hösten 2022.

Rapporten har författats av Mats Brandström, Länsstyrelsen i Skåne län. Ärendet har beslutats av Länsråd Emma Spak efter föredragning av integrationsutvecklare Michella Zayat.

Emma Spak

Länsråd, Länsstyrelsen i Värmlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

7 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland